

Begeleiding nieuwe leerkrachten in vmbo groen **Eigen initiatief**

Kim Jacobi en Pieter Kuipers (achtergrond links) druk aan het werk op het vmbo in Heerenveen.

Nieuwe docenten zijn niet altijd tevreden over de begeleiding tijdens hun eerste periode op een aoc. Op twee groene vmbo's, in Friesland en in Limburg, lijken de nieuwelingen best content, hoewel de aanpak op de scholen op het eerste gezicht verschillend lijkt. Of niet?

Dat de begeleiding van nieuwe docenten niet altijd voldoet, werd onlangs nog geuit in het vakblad in de rubriek Persoonlijk, door een docent in opleiding aan het Groenhorst College. Zij vindt: een buddy volstaat niet, er moet een interne coach zijn die met jou als nieuweling wekelijks praat. Zij vond dit een probleem, dat inmiddels met haar werkgever is opgelost. Dat niet iedereen behoefte heeft aan een intensieve begeleiding aan het begin van de loopbaan blijkt uit de woorden van Marcel van Rijsbergen (31), sinds kort docent op het aoc in Roermond. "Ik weet dat er op aoc's over geklaagd wordt, maar ik vind ook dat het bij de competenties van een leerkracht hoort: kunnen aankloppen bij anderen en het vermogen om zelf problemen op te lossen. Ik word liever

niet dan wel begeleid. Ik zoek het zelf uit, dat vind ik fijn."

In de wandelgangen

Al zegt ze het niet met zoveel woorden, ook Kim Jacobi (23) is niet iemand die behoefte heeft aan aparte begeleiding. De jonge docent Nederlands voor vmbo klas 2 werkt sinds dit schooljaar op het aoc in Heerenveen, waar ze tevens mentor is van een klas met enkele rugzakleerlingen. Jacobi kan voor de begeleiding aankloppen bij de teamleider onderbouw en de zorgcoördinator, maar doet dat in de praktijk nauwelijks. Tenminste als het over haar eigen functioneren gaat. Twaalf uur per week werkt zij met twee collega's in een zogenaamd cluster waar een groep leerlingen in één ruimte aan hun avo-vakken werkt. Elk

lesuur krijgt één niveaugroep van een vierde avo-docent extra instructie in één avo-vakgebied. Er is veel overleg met elkaar, over de aanpak van de les en over de leerlingen, en elke week is er clusteroverleg. Maar dan gaat het niet over: 'Hoe gaat het met Kim, waar loopt ze tegenaan, hoe doet ze het.' Collega Pieter Kuipers: "Kim is zo iemand die er gewoon staat. Eigenlijk vraag ik haar nooit hoe de les is gegaan."

Begeleiding van nieuwe docenten op het aoc in Heerenveen (AOC Friesland, ca. 360 vmbo-leerlingen) zit sinds kort in het takenpakket van Klaas de Jong, zorgcoördinator. Hoe de begeleidingsuren worden ingevuld ligt echter niet vast en is vooral vraaggestuurd. De begeleiding gebeurt ad hoc en naar behoefte, het is meer een 'in de gaten houden'. "Maar," zegt De Jong, "natuurlijk ga je na een paar maanden wel even met een nieuwe docent om de tafel, om buiten de wandelgangen om te horen hoe het gaat." Zo zal hij binnenkort eens gaan praten met docent Jacobi. Van haar werk in het cluster zegt De Jong een goed beeld te hebben, omdat hij daar zelf soms aanschuift voor remedial teaching. "Ik kan wel aardig volgen hoe ze leerlingen coacht. Haar manier van lesgeven 'achter gesloten deuren', daar heeft hij nog geen beeld van. Klaas de Jong vindt een klimaat zoals dat er in Heerenveen is, waarin je elkaar zo kunt aanspreken op alles wat met je docentschap te maken heeft, belangrijker dan op vaste tijden een intervisie. "Dat werd hier eerder wel gedaan, maar toen ik daaraan deelnam dacht ik vaak 'wat doe ik hier'. Juist het vertrouwen en de interesse in elkaar, is de charme van een kleine school."

Schouder lenen

Kim Jacobi lijkt dus al helemaal op haar plek, al werkt ze pas sinds september op dit aoc. Misschien door haar ervaring en specialisme? Haar achtergrond is pabo en een master speciaal onderwijs. Tijdens de eenjarige master werkte ze twee dagen per week in het praktijkonderwijs en tijdens haar pabo liep ze veel stages, inclusief een lio-stage. In haar mentorship wordt Kim begeleid door Klaas de Jong. Dat gaat over het werk: over leer-

lingen, over onderwerpen voor de mentorles, over wat je moet regelen en wat je in het dossier zet, zo vertelt ze. "Hij is bovendien voorzitter van de vakgroep Nederlands, dus dat is handig."

Zes uur per week werkt ze zelfstandig met een klas. Jacobi, nuchter: "Ik kan het wel zelf, ik hoef niet iemand achterin de klas. Ik bekijk mijn eigen lessen vaak achteraf en bedenk welke aanpak ik de volgende keer zou passen. Dat hoort bij het werk."

Collega-docent Nederlands Aad Bui-kema, die sinds vier jaar in Heerenveen werkt en die we ook aantreffen in de clusterklas, laat een iets ander geluid horen. Hij is van mening dat observeren welkom is. Verder zou hij best wat vaker intervisie willen houden, in plaats van twee keer per jaar, waarin je elkaar kunt bevragen over het hoe en waarom van je aanpak. "Er is immers niet één goede manier, je kunt altijd van elkaar leren." Als Kim dit hoort vult ze aan: "Ik sta ook open voor intervisie. Ik vind een hele effectieve manier van overleggen. Op mijn opleidingen heb ik dat als heel positief ervaren."

Een andere jonge docent op het aoc is Pieter Kuipers (25), nu voor het derde schooljaar op het aoc. Zijn begeleiding verliep wat anders, want hij kwam als lio-er bij het aoc. In het stagejaar had hij vrijwel wekelijks een gesprek met zijn vaste stagebegeleidster van school, 'over van alles en nog wat'. Wanneer hij een probleem had, ging hij eerst naar de klasmentor en daarna besprak hij de kwestie met de begeleidster. "Zij was heel goed in vragen stellen en liet me zelf met de oplossingen komen." In zijn tweede jaar op het aoc, met inmiddels een baan van tien uur die al snel uitgebreide, ondernam Kuipers dezelfde stappen: eerst naar de mentor, dan zo nodig naar de begeleidster. Aan zijn behoefte aan begeleiding werd dus voldaan. Daarnaast wisselde hij tijdens zijn stage één keer per week ervaringen uit met twee andere lio-ers. "Met 'soortgenoten' praat het makkelijk en je hebt veel aan reflecteren met een collega." Inmiddels werkt Kuipers fulltime als docent Engels in het hele vmbo. "Er zijn heel veel mensen op deze school die

Pieter Kuipers: "Er zijn heel veel mensen op deze school die kunnen en willen praten of die je even hun schouder lenen"

kunnen en willen praten of die je even hun schouder lenen."

Eerder ingrijpen

Waar voorheen niet structureel aan begeleiding werd gedaan, op het vmbo in Roermond (Citaverde, circa 650 vmbo-leerlingen), werkt men sinds vorig schooljaar met een heus 'plan van aanpak'. Dat vertelt adjunct-directeur vmbo onderbouw Hamid Ait Oumghar, verantwoordelijk voor de begeleiding van de leerkrachten. "Wat vooral radicaal is aangepakt, is eerder ingrijpen als docenten het moeilijk hebben of hun werk niet aankunnen." Iets wat blijkbaar problemen veroorzaakte. Bovendien is op dit moment een docent bezig met deskundigheidsbevordering op het gebied van coaching van nieuwe docenten. "We kijken nog hoe we wat hij leert, zoals de feedbackscan, kunnen invoeren in de begeleiding. Wat betreft de huidige begeleiding: wanneer de nieuwe docent

een (tijdelijk) contract krijgt, volgt een kennismaking met de sectiegenoten en eventueel met de klassen. Dan krijgt de docent alle benodigde materialen, zoals sleutels, roosters, smoelenboek, boeken en lesmateriaal.”

Dat lijkt op zich vanzelfsprekend, maar zelfs deze ‘basisbehoeften’ schieten er op scholen wel eens bij in. Bijvoorbeeld als de voorganger het zelfgemaakte materiaal ‘meeneemt’ of er sowieso geheel nieuw materiaal ontwikkeld moet worden. Elke nieuwbakken docent in Roermond krijgt een coach en een begeleider toegevoegd. De begeleider vanuit de vaksectie, deze begeleidt op onderwijsinhoud en stof. Met de coach wordt gesproken

den.” De twee vaste lesbezoeken, door respectievelijk de begeleider en de coach aan ‘hun’ docent, verlopen volgens een format. “De formulieren krijgt de direct leidinggevende, waarna een pop-gesprek volgt tussen de twee. De bevindingen van de begeleiders en de ervaringen van de docent zijn het onderwerp van gesprek. Blijkt hieruit dat er meer begeleiding nodig is, dan zorgen we dat de coaching intensiever wordt. Ook gaat het over het toekomstperspectief: de nieuwe docent wil graag weten of er een vast contract in zit.”

Eigen initiatief

Bovenbouwdocent Groen, natuurkunde

halen uit gesprekken, dat is zijn devies. “En als je ambities hebt, dan kaart je die vaker aan, en niet alleen in een pop-gesprek. Als alles goed gaat, hoef je docenten niet lastig te vallen met begeleidingstrajecten.” Toen hij begon kreeg Van Rijsbergen wel namen van begeleiders, maar daar heeft hij nog nooit gebruik van gemaakt. Wat overigens niet betekent dat hij het alleen doet. Hij overlegt volop met collega’s, bijvoorbeeld over de ontwikkeling van lesmateriaal. Als er problemen zijn, lost hij die samen met anderen op, en hij onderneemt snel actie als hij het ergens niet mee eens is. “Dan ga ik meteen naar de juiste persoon.”

Veel aan gehad

Docente Duits in de onderbouw Andrea van Schendel (40) komt uit het basisonderwijs en geeft sinds februari 2007 les op het aoc in Roermond. Toen zij begon was er nog geen begeleiding. Die startte pas na een half jaar werken, na de zomervakantie. Vooral aan de regelmatige gesprekken met haar coach heeft ze veel gehad. Zowel voor de lesinhoud als de aanpak, de begeleiding van moeilijke leerlingen, het op niveau lessen geven en het orde houden, zegt ze. Aan het eind van het schooljaar liep het aantal gesprekken terug, en op de vraag van haar coach begin dit schooljaar ‘Hoe gaan we het doen?’ kon Van Schendel gerust antwoorden dat het goed gaat, en dat ze haar coach weet te vinden als er iets is. Maar de eerste maanden van haar docentschap liep zij ‘een beetje in het rond’. “Er was wel een naam van een begeleider, maar ik kende hem helemaal niet, dus daar ging ik niet naartoe. Ik dacht er eigenlijk niet zo over na, ik accepteerde: dat is hier zo. Ik heb heel veel vragen zelf opgelost en ben naar collega’s gestapt voor informatie. Alle docenten zitten hier in de pauze door elkaar, dus je kan iedereen om informatie of advies vragen. Dat vind ik wel fijn.” Dat ze pas na maanden echte begeleiding kreeg, heeft nadelen maar ook voordelen, vindt Van Schendel. “Zelf alles uitvoeren geeft je zelfvertrouwen. Aan de andere kant was het veel extra werk, dat me bespaard was gebleven als ik een vast aanspreekpunt had gehad.” □

Kim Jacobi (r): “Ik kan het wel zelf, ik hoef niet iemand achterin de klas”

over de aanpak van de lessen, de omgang met leerlingen en ouders en dergelijke. Leerkracht, coach en begeleider spreken zelf onderling af hoe vaak en waarover ze elkaar spreken. Daarvoor is geen vast ritme of protocol. Adjunct Ait Oumghar: “Het hangt heel sterk af van de ervaring en de behoefte van de docent, net als wanneer de lesbezoeken plaatsvin-

en economie Marcel van Rijsbergen (31), met ruime leservaring op een andere vmbo-opleiding dan Citaverde, heeft toevallig binnenkort zijn pop-gesprek. Hij is nog niet geobserveerd bij zijn werk. Niet nodig ook, vindt hij. “Als het slecht gaat, gaat dat heel snel rond. Dat kun je de leerlingen wel toevertrouwen.” Eigen initiatief, zelf informatie